

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми **«ГЕРОЇ ПОВОЄННОГО ПОКОЛІННЯ У ТВОРЧОСТІ
Ф.С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА ТА Е. ГЕМІНГВЕЯ
(«ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ», «ФІЄСТА»)»**

Виконав: студент 2 курсу
групи Ang1-M19
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська))

ЛУЖНЯК ВІТАЛІЙ ВІКТОРОВИЧ

Керівник
ШАПОВАЛ ОЛЬГА ГРИГОРІВНА,
кандидат філологічних наук

Рецензент
**СТАХНЮК
НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА,**
кандидат філологічних наук

Кам'янець-Подільський – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ «ВТРАЧЕНОГО ПОКОЛІННЯ»	8
1.1 Проблема героя в літературознавстві	8
1.2 Основні риси літератури «втраченого покоління»	10
1.3 Американська версія літератури «втраченого покоління»	17
РОЗДІЛ 2 ЗОБРАЖЕННЯ ГЕРОЇВ ПОВОЄННОГО ПОКОЛІННЯ У ТВОРЧОСТІ Ф.С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА ТА Е.М. ГЕМІНГВЕЯ	27
2.1 Образ літературного героя «втраченого покоління» в романі Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі».....	27
2.2 Своєрідність репрезентації героїв повоєнного покоління в романі Е.М. Гемінгвея «Фієста».....	44
2.3 Втілення образу «нової жінки» повоєнного покоління у творчості Е.М. Гемінгвея та Ф.С. Фіцджеральда.....	56
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

ВСТУП

Перша світова війна стала «завершенням ХІХ століття і віку прогресу та початком нашої власної катастрофічної ери» зазначає сучасний британський дослідник Філіп Белл [66]. Події світової війни відбилися як у масовій суспільній свідомості, так і в духовному житті західного суспільства. Закінчення Першої світової війни привело не лише до емоційного розслаблення та полегшення (які тривали досить короткий період часу), але й до прояву у духовному житті західного суспільства складного комплексу її психологічних наслідків. Відомий французький письменник Поль Валері після завершення Першої світової війни сказав: «Тепер ми знаємо, що наша культура смертна... Ми чули про ті світи, які повністю зникли, про царства, які загинули разом з усіма своїми людьми... Однак, по суті, нам було байдуже до їхньої загибелі... Більше того, наше покоління на своєму власному досвіді зрозуміло, як багато що з найпрекраснішого <...> було беззахисним перед випадковим знищенням. Наше покоління пережило в галузях, що відносяться до сфери мислення, здорового глузду та здорових почуттів, такі явища, які знаходяться поза межами цієї сфери, – безпосереднього втілення дикунства, жорстокості, розчарування у почуттях впевненості...» [цит. за: 23, с. 12-13].

Шок, викликаний Першою світовою війною, її характер, що спровокував відчуття раптового розриву історичної перспективи, втрати віри в можливість демократичного розвитку світової спільноти, прямо чи опосередковано вплинули на літературу, зумовивши як специфіку її проблематики, так і своєрідність образу літературного героя. Світова війна 1914-1918 років для багатьох митців не лише відділила минуле від сучасності, але й породила нове покоління, яке у вирії цієї війни загубило себе й своє майбутнє.

За всю історію світової літератури ніколи риси одного покоління не були виражені так яскраво й недвозначно, як в європейському й

американському романі 20-х років ХХ століття. Серед видатних митців цього періоду, які з геніальною силою відтворили найхарактерніші риси повоєнного покоління, американські письменники Е.М. Гемінгвей та Ф.С. Фіцджеральд посідають особливе місце. Без урахування творчого доробку цих письменників неможливо не лише скласти об'єктивне уявлення про період, який отримав в американській критиці назву «другого літературного Відродження», а й простежити важливі закономірності становлення й розвитку американської літератури ХХ століття в цілому.

У тому як склалися життя та творчість Е.М. Гемінгвея та Ф.С. Фіцджеральда можна знайти багато спільного і відмінного, але у 20-х роках ХХ століття обох письменників об'єднувало бажання якомога точніше передати характер, настрої, світовідчуття покоління своїх сучасників, яке один з них назвав «втраченим», а другий – «поколінням віку джазу».

Творчість Е.М. Гемінгвея та Ф.С. Фіцджеральда завжди викликала значний інтерес літературознавців, які часто розходились в оцінках місця і значення доробку письменників в історії літератури. І якщо Гемінгвей найчастіше розглядався як визнаний представник літературного канону, то Ф.С. Фіцджеральда почасти зараховували до письменників «другого ряду», при цьому активно вивчаючи його доробок [44].

Пік літературознавчих досліджень, присвячених творчості обох американських письменників припадає на другу половину ХХ століття. Їх творчість розглядається як в контексті загальної характеристики американської літератури ХХ століття (у розвідках Т.Н. Денисової [18], Я.Н. Засурського [26; 27], О.М. Зверева [29]), так і робляться спроби дати об'єктивну оцінку естетичним поглядам письменників, виявити зв'язки з літературними попередниками, детально проаналізувати найвідоміші твори (зокрема у дослідженнях О.М. Горбунова [12], О.М. Зверева [30], Н. Іткіної [33], М.О. Мендельсона [43], тощо). У ХХІ столітті дослідницький фокус закономірно переміщується на вивчення особливостей мови, стилю, поетики творів письменників (Н.С. Бочкарева [6; 7], Л.В. Горішна [13], О. Макарова

[41]. О.В. Нефедова [45], Т. Андрєєва [3]), робляться спроби вивчення їх доробку у компаративному аспекті (Ю.Р. Матасова [42], В.В. Зіневич [31], Н.В. Яремчук [64]). Варто зазначити, що біографічний метод, який активно використовувався при вивченні творчості цих митців у ХХ столітті (дослідження І.А. Кашкіна [34], Б.Т. Грібанова [14], Ю.Я. Лідського [37; 38], А. Старцева [53], К. Бейкера [65] та ін.), продовжує використовуватись і у ХХІ ст., зокрема у дослідженні Скотта Дональдсона «Гемінгвей vs Фіцджеральд. Дружба та суперництво двох геніїв» (2009) [68], а іншим аспектам художнього доробку письменників приділяється недостатньо уваги.

На думку Л.Г. Андрєєва, «Ернест Гемінгвей вчився писати приблизно у тих же літературних наставників, що і Фіцджеральд <...> торкнувся приблизно тих же проблем, які зачепив і його друг-суперник, проте дав ним докорінно інше прочитання» [25]. Погоджуючись із думкою дослідника, зазначимо, що це безпосередньо стосується і проблеми відображення образу повоєнного покоління у творчості письменників. Хоча багато в науковому осмисленні проблеми зарубіжними і вітчизняними літературознавцями в цьому напрямку вже зроблено, проблема специфіки репрезентації образів представників повоєнного покоління у творах Е.М. Гемінгвея та Ф.С. Фіцджеральда заслуговує спеціального розгляду, що і обумовлює **актуальність** теми дипломного дослідження.

Мета роботи полягає у розкритті своєрідності зображення образів героїв повоєнного покоління у творчості американських письменників першої половини ХХ століття Е.М. Гемінгвея та Ф.С. Фіцджеральда.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати проблему героя у сучасному літературознавстві;
- дослідити вплив Першої світової війни на світогляд повоєнного покоління;
- з'ясувати сутність понять «втрачене покоління», «вік джазу»;
- визначити основні риси літератури «втраченого покоління»;

- розкрити специфіку американської версії літератури про «втрачене покоління»;
- проаналізувати особливості репрезентації літературного образу повоєнного покоління та епохи у творчості Е.М. Гемінгвея;
- дослідити своєрідність відображення характерних рис повоєнного покоління у творчості Ф.С. Фіцджеральда;
- вивчити принципи формування жіночих образів повоєнного покоління у творчості Е.М. Гемінгвея та Ф.С. Фіцджеральда.

Об'єктом даного дослідження стали романи Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» та Е.М. Гемінгвея «Фієста (І сонце сходить)».

Предмет дослідження – своєрідність розкриття образу героя повоєнного покоління в даних романах.

Методи дослідження. Поставлені завдання визначили необхідність використання наступних методів: типологічний, системний, біографічний, культурно-історичний. Також були використані проблемно-тематичний, текстуальний і контекстуальний аналізи, елементи компаративного аналізу.

Теоретико-методологічною базою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних літературознавців, присвячені дослідженню поняття «літературний герой» (Б. Томашевського [54], Г. Поспелова [49], С. Бочарова [5], В. Халізева [60], Л. Гінзбург [11], Р. Уеллека [71], А. Уоррена [71] та ін.), темі «втраченого покоління» (Д. Затонського [28], О. Зверева [29], Б. Гіленсона [10]), а також працями, що безпосередньо присвячені творчості Ф.С. Фіцджеральда (А. Горбунова [12], В. Кухалашвілі [36], Ю. Лідського [37]), і творчості Е.М. Гемінгвея (Б. Грибанова [14], І. Кашкіна [34], Ю. Лідського [38], К. Бейкера [65]).

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості їх використання при розробці загальних курсів з вивчення американської літератури ХХ століття в середніх і вищих навчальних закладах, а також спецкурсів, присвячених вивченню творчості Ф.С. Фіцджеральда та Е.М. Гемінгвея та літератури «втраченого покоління».

Наукове значення дипломного дослідження полягає у спробі глибшого аналізу індивідуально-авторської поетики у створенні образу героя повоєнного покоління. Узагальнено й доповнено попередній досвід учених щодо розкриття у світовій літературі проблеми наслідків впливу подій Першої світової війни на світовідчуття людини.

Апробація. Основні положення дипломної роботи були представлені в доповіді на щорічній науковій конференції студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками науково-дослідної роботи у 2019–2020 н. році (Кам'янець-Подільський, 23-24 вересня 2020 р.) .

Структура роботи: дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновку та списку використаних джерел (71 позиція).

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставленої мети, визначених завдань і окреслених методологічних принципів, у результаті проведеного дослідження було виокремлено, проаналізовано й охарактеризовано своєрідність образів героїв повоєнного покоління у творчості Е.М. Гемінгвея та Ф.С. Фіцджеральда.

У ході вивчення праць провідних вітчизняних та зарубіжних учених з теорії літератури (Б. Томашевського, Г. Поспелова, С. Бочарова, В. Халізева, Л. Гінзбург, Р. Уеллека, А. Уоррена та ін..) встановлено неоднозначність вирішення проблеми героя в сучасному літературознавстві.

У дипломному дослідженні герой розглядається як один з головних художніх образів твору, художньо змодельована цілісна особистість, яка тим чи іншим чином виражає ідею автора, при створенні якої він спирався на емпіричні спостереження, світоглядний і філософський контекст епохи, власні уявлення про людину і світ.

У ході дослідження з'ясовано, що Перша світова війна сприяла виникненню літературного феномену «втраченого покоління». Незалежно від того, брав автор участь у Першій світовій війні чи зробив резонанс війни подією своєї творчої свідомості, «1920-ті» роки вважаються «ерою втраченого покоління». Під впливом Е. Гемінгвея і його роману «І сходить сонце» («Фієста»), Е.М. Ремарка і його романів «На Західному фронті без змін», «Повернення», «Три товариші», Р. Олдінгтона і його романів «Смерть героя», «Усі люди вороги» поняття «втрачене покоління» стає універсальною характеристикою, що має відношення як до тих, хто, повернувшись із фронту, не помічає відмінностей між «війною» і «миром», так і щодо тих, хто, переживши трагедію розчарування у мирному житті, відчувається «зайвим», відчуває постійне занепокоєння і збентеження через засилля нових суспільних цінностей, через жорстокість цивілізації.

Отже, «втраченим поколінням» зазвичай називають і письменників, і людей, які пройшли Першу світову війну, духовно травмованих, які втратили

віру в ура-патріотичні гасла й ідеали, що колись їх надихали, часто внутрішньо спустошених або таких, що гостро відчують свою неприкаяність і відчуження від суспільства.

Характерними рисами літератури «втраченого покоління» визначено:

- центральною проблемою є «людина на війні», або «людина і війна»;
- опис війни як щоденності, а людини як її частки, «гарматного м'яса»;
- зустріч з єдиною істиною смерті, втрата «звичних істин»;
- болісна реакція героїв на фальш, лицемірство суспільства, прагнення створити власні аксіоми життя;
- звернення до чоловічої дружби, загартованої війною, як до найкращого, найдосконалішого, справжнього, що могло бути в людському житті у повоєнний час.

Виявлено, що у США було особливе ставлення до Першої світової війни. Якщо для європейців участь у цій війні була обумовлена необхідністю захистити свою Батьківщину, дім, сім'ю, то для американців, відокремлених від театру воєнних дій океаном, участь у війні стала певним символічним актом. Війна виявилась найвпливовішим зовнішнім фактором для розвитку США; спровокувала повоєнне процвітання й водночас зародила сумнів у непорушності моральних канонів.

Війна позначилась на світосприйнятті американських письменників, стала провідною темою творчості. Період між двома світовими війнами для літератури США був надзвичайно плідним, американські поети й прозаїки не лише здобували світову славу, а й виходили в авангард світового письменства. Ренесанс 1920-х років означав новий спалах інтересу до людини та її взаємин зі світом, в усій його складності та неоднозначності, результатом чого стало формування нового літературного образу героя «втраченого покоління».

Відмінною рисою американського варіанту літератури «втраченого покоління» визначено обґрунтування теми безглуздості війни, та зображення долі молодого інтелігента у повоєнній дійсності.

У ході дослідження з'ясовано, що у творчості Ф.С. Фіцджеральда синонімом світовідчуття «втраченого покоління» став «джаз». «Ера джазу» розпочалась незабаром після закінчення Першої світової війни і завершилась із настанням Великої депресії. У творах письменника органічно поєдналися песимістичні умонастрої літератури «втраченого покоління» та карнавал «епохи джазу». У творах Ф.С. Фіцджеральда загубленість сприймалась як згубність буржуазної Америки для людини.

Ф.С. Фіцджеральда називають співцем «епохи джазу» і у своєму теоретичному есе «Відлуння Епохи Джазу» він зумів влучно зобразити загальні настрої, які охопили післявоєнну Америку. Поняття «епоха джазу», стало символом, що характеризує масове захоплення карнавальним стилем життя, яке стимулювалося безпомилковим передчуттям швидкого кінця післявоєнної епохи бунтів проти буржуазного утилітаризму і пригнічення особистості скам'янілими нормами прагматичної моралі.

«Епоха джазу» стала «наріжним каменем» для переосмислення багатьох моральних цінностей і переконань. Перенесені страждання, нелюдські умови військового побуту, злидні у мирному житті призвели до бажання наздогнати втрачене, повернути роки юності, які швидко минали, узяти від життя усе можливе. На цьому переконанні заснований сюжет роману Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі».

Центральними персонажами творів Ф.С. Фіцджеральда є молоді люди, які налаштовані на стрімке підкорення життя, прагнуть пригод і нових вражень. Однак війна і повоєнна дійсність вносять свої корективи, і життя молодих американців ніби балансує над прірвою – їм важко не загубитися у тенетах хибних і справжніх цінностей, відпустити мрії, що постійно повертають у минуле, розібратися із власними почуттями і не шукати забуття

у гамірному товаристві. Настрої «втраченості», загубленості, нікчемності переважають у творчості письменника.

У розкритті теми «втраченого покоління» Фіцджеральд оминає звернення до безпосередніх військових подій й лише принагідно згадує про війну та участь у ній героїв творів. Так, і Гетсбі, і оповідач Нік Карруей мають власні фронтові історії, але про них майже нічого не відомо. Важливим видаються риси автобіографічності при створенні образів героїв «Великого Гетсбі». Світогляд Ніка Карруея сформований під впливом Першої світової війни. Він розчарований образом післявоєнної Америки, з її культом долара, фальшем і лицемірством, а в характері Гетсбі його привертає певна щирість і романтичність.

Літературний образ героя «втраченого покоління» показується у творчості Ф.С. Фіцджеральда через відчуття, емоції та переживання. Саме це споріднює його персонажів із типовими образами, створеними письменниками «втраченого покоління», хоча дослідження показало, що літературний образ покоління, позначеного втраченістю, у Фіцджеральда має низку суттєвих відмінностей. Насамперед відзначимо, що тема любові і дружби виступає не самостійно, а неодмінно у зв'язку з темою грошей. Наявність соціального мотиву такого плану в значній мірі обумовлює і фактична відсутність в романі трагічної позиції одинака перед обличчям ворожого світу.

Гетсбі, який пройшов Першу світову війну, подібно до інших героїв «втрачених», наділений мужністю, силою та стійкістю. Йому, синові бідних батьків, довелося з дитячих років свідомо і цілеспрямовано прокладати шлях нагору. Війна не позбавила його смаку до життя, не відвернула від великої мрії й конкретної мети: розбагатіти, одружитися з коханою дівчиною, яка почуватися комфортно лише в розкоші.

Головні герої роману «Великий Гетсбі» постійно відчувають власну обраність стосовно інших людей, проте водночас вони є й ізольованими від них, перш за все через свій особливий статус у суспільстві. Їхня винятковість

ґрунтується на багатстві, яке, з одного боку, гарантує їм безпеку, і в той же час вибудовує стіну між ними й усіма іншими. Багатство становить об'єкт поклоніння і предмет зображення у цьому романі. Дейзі й Том Б'юкененени до нього дотичні від народження, вони – його носії. Том постає його жорстоким, сильним, безжальним тілом, а Дейзі – вишуканим витвором, прекрасною квіткою, що зросла на багатстві. Недаремно в її голосі «дзвенять гроші». Гетсбі також створив себе за рецептами американської моралі, і власність є для нього невід'ємним компонентом життя, таким, що надає життю смисл. Втім, у Гетсбі багатство облагороджене мрією, красою, коханням.

Вважаємо, що трагічність Гетсбі в тому, що він розривається між вірою в два суперечливі міфи водночас, несумісність бажань і стає причиною загибелі – багатство і щастя нетотожні, але прагматизм і мрійливість американця неподільні. Таким чином, трагедія Гетсбі-ідеаліста символізує цілий спектр проблем, вкорінених в американську культуру повоєнної доби. Герой Фіцджеральда, який поєднав у собі жагу життя перших піонерів, невичерпну віру протестантів та буржуазність просвітництва, не в змозі розв'язати протиріч, успадкованих від предків, реалізувати своє прагнення духовного й матеріального щастя. Водночас, в образі Гетсбі знаходимо зв'язок із античним героєм, і героєм середньовічних лицарських романів.

Опозицією героя Гетсбі в романі постає Том Б'юкенен, який участі у Першій світовій війні не брав. Тому він не може бути розцінений як представник «втраченого покоління». Фіцджеральд детально виписує характер Тома, особливу ту рису його характеру, яка була типовою серед «нових багатіїв» у 20-х роках ХХ століття. Ледь не втративши дружину, переживши загибель коханки, спровокувавши по суті дві останні смерті в романі, він сприймає це лише як досить неприємний, однак скороминучий епізод у своєму житті, що стає зрозумілим з епізоду його випадкової зустрічі із Ніком Каррауесем наприкінці твору. Гроші від початку відмежували Тома від реального життя, оскільки стали єдиною підвалиною для таких, як він.

Роман Е.М. Гемінгвея «Фієста» вперше побачив світ 1926 року у США. Основу роману склали автобіографічні факти з життя письменника, враження від життя у Парижі в ролі кореспондента американських газет на початку 1920-х років та подорожей до Іспанії й враження від відвідування фестивалю Сан-Фермін у Памплоні.

Важливу функцію у творі відіграють два епіграфи, через які реалізується авторська думка про вічну зміну поколінь та епох, що утворює цикл, з якого неможливо вирватися.

Герой-оповідач роману – паризький журналіст, американець Джейкоб Барнс, як і більшість героїв «втраченого покоління» – учасник війни. Важке поранення, в результаті чого герой позбавлений можливості фізичної любові, актуалізує мотив «безплідності», характерний для літератури «втрачених». Опис військових подій також відсутній у творі, про минуле героя майже нічого невідомо, лише фрагментарно у спогадах та асоціаціях Барнса відлунює війна. Про минуле інших персонажів роману Гемінгвей говорить також фрагментарно. Не має жодного натяку на те, що відбуватиметься з героями твору після завершення сюжету. Таким чином, персонажі роману «існують» лише в межах окремо взятого епізоду, цілісність оповіді порушена. Подібний прийом допомагає розкрити образ «втраченої» людини, минуле і майбутнє якої стерто війною, чиє існування схоже не на життя, а скоріше на її фантом.

Джейк Барнс та його оточення марнують своє життя в ресторанах і кафе, тому що кожен з людей його оточення відчуває непотрібність цього світу. Варто зазначити, що тема «марнування життя» особливо споріднює роман «Фієста» із творчістю Ф.С. Фіцджеральда та описуваної ним «епохи джазу». Подібно до протиставлення у «Великому Гетсбі» героїв Гетсбі та Тома Б'юкенена, у «Фієсті» образу Джейка Барнса протиставляється образ Роберта Кона, який не пройшов війну і не здатен осмислити трагедію «втраченого покоління».

Створюючи образ повоєнного покоління, Ф.С. Фіцджеральд та Е.М. Гемінгвей не оминають увагою жіночі постаті. З особливою виразністю у їх творах змальовано новий тип жінки, який з'явився у повоєнну добу в американському суспільстві. Прогресивні та емансиповані молоді дівчата отримали прізвисько «флеперів» (з англійської *flap* «плескати крилами»).

Відкриття письменниками «нової жінки» пов'язане зі зміною ролі жінки в американському суспільстві після Першої світової війни. Жіночі героїні роману «Великий Гетсбі» Дейзі Б'юкенен та Джордан Бейкер, та головна героїня «Фієсти» леді Брет Ешлі втілюють в собі риси «нових жінок» повоєнного покоління, які, на відміну від попереднього покоління вікторіанської доби, поводили себе розкуто і демократично, робили яскравий макіяж, зухвало одягались, слухали джаз, водили власне авто, курили у публічних місцях, вживали алкоголь і нерідко зав'язували випадкові стосунки. Проте, на відміну від Брет Ешлі, героїні Фіцджеральда позбавлені риси «втраченості». Єдиною метою їх життя була спрямованість на гедонізм, тоді як за «легкістю» леді Брет Ешлі лежить спроба заповнити порожнечу, залишену війною.

Отже, зображення повоєнного покоління знаходить своє найповніше відображення в романах Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» та Е.М. Гемінгвея «Фієста» і реалізується через створення нового типу героя «втраченого покоління», образу «нової жінки» та осмислення цілого спектру проблем американського суспільства повоєнної доби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрович Н. В. Концептосфера художественного произведения и средства её объективизации в переводе. На материале романа Ф. С. Фицджеральда «Великий Гэтсби» и его переводов на русский язык : монография. М. : Флинта : Наука, 2009. 184 с.
2. Аллен У. Традиция и мечта. Критический обзор английской и американской прозы с 20-х годов до сегодняшнего дня / пер. с англ. М. : Прогресс, 1970. 424 с.
3. Андреева Т. А. Структура сюжетного времени (на материале рассказов Эрнеста Хемингуэя) : автореф. дис. ... канд. филол. Наук : 10.02.04. Л., 1976. 20 с.
4. Ахмечет Л. Концепция человека у Дж. Конрада и американских писателей (Фицджеральд, Хемингуэй, Фолкнер). URL : <http://fitzgerald.narod.ru/critics-rus/ahmechet-konrad.html> (дата звернення: 20.04.2020).
5. Бочаров С. Г. Характеры и обстоятельства. *Теория литературы*. В 3 т. Т. 1. М., 1962. С. 312
6. Бочкарева Н. С. Fin de siècle и «век джаза»: интермедиальные параллели (графический лист «Похороны Саломеи» О. Бердсли и сон Ника Каррауэя в романе «Великий Гэтсби» Ф. С. Фицджеральда). *Мировая литература в контексте культуры. Научный журнал*. 2017. № 6 (12). С. 78–83. URL : [http://www.rfp.psu.ru/archive/2017_6\(12\)worldlit.pdf#page=79](http://www.rfp.psu.ru/archive/2017_6(12)worldlit.pdf#page=79) (дата звернення: 12.04.2020).
7. Бочкарева Н. С., Майшева К. А. Функции фотографии в романе Ф. С. Фицджеральда «Великий Гэтсби». *Вестник Томского государственного университета. Филология*. 2017. № 48. С. 143-157.
8. Брукколи Мэтью. Фицджеральд и Хемингуэй: обреченные на дружбу. *LitBlog — литературный блог*. 2017. URL :

<http://www.litblog.info/fitsdzherald-iheminguey-obrechennyie-na-druzhbu/> (дата звернення: 15.09.2020)

9. Герой. *Словарь литературных терминов*. URL : <http://litterms.ru/g/62> (дата звернення: 20.10.2020)

10. Гиленсон Б. Потерянное поколение. *Краткая литературная энциклопедия* : в 8 томах. М., 1968. Т. 5. С. 914–915.

11. Гинзбург Л. Я. О литературном герое. Л., 1979. 223 с.

12. Горбунов А. Н. Романы Фрэнсиса Скотта Фицджеральда. М. : Наука, 1974. 152 с.

13. Горішна Л. В. Портрет у романах Ф. С. Фіцджеральда «Ніч ніжна» та «Великий Гетсбі». *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*. Сер. : Літературознавство. 2013. Вип. 4 (1). С. 25-35. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzl_2013_4%281%29__7 (дата звернення: 10.11.2020)

14. Грибанов Б. Т. Хемингуэй: герой и время. М., 1980. 255 с.

15. Гуторов А. М. Литературный персонаж и проблемы его анализа. *Принципы анализа литературного произведения*. М., 1984. С. 72-82

16. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гричаник Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 504 с. URL : https://pidru4niki.com/1584072027945/literatura/istoriya_zarubizhnoyi_literaturi_xx_stolittya (дата звернення: 10.11.2020)

17. Девдюк І. Дискурс ескейпізму в англійській літературі перших десятиліть ХХ ст. *Іноземна філологія*. 2014. Вип. 126. С. 73–79. URL : [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/infil_2014_126\(1\)__12.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/infil_2014_126(1)__12.pdf) (дата звернення: 24.05.2020).

18. Денисова Т. Н. Історія американської літератури. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 487 с.

19. Денисова Т. Н. Роман і романісти США ХХ століття. К. : Дніпро, 1990. 363 с.
20. Денисова Т. Н. Экзистенциализм и современный американский роман. К. : Наукова думка, 1985. 248 с.
21. Дзюба-Погребняк О. Перша світова війна в літературах південних слов'ян. Київ : Дух і Літера, 2014. 496 с.
22. Дос Пасос Дж. Собрание починений : в 3 т. Т.2.: 42-я паралель : роман / пер. с англ. И. Кашкина; 1919 (Новости дня XX-XXXVI): роман / пер. с англ. В. Стенича; коммент. И. Кашкина, В. Бернацкой. М. : ТЕРРА-Книжный клуб; Литература, 2001. 672 с.
23. Драч Г. «Морфология культуры» Освальда Шпенглера. *Шпенглер О. Закат Европы*. Ростов н/Д.: Феникс, 1998. С.12-13.
24. Журавська І. Ю. Зарубіжний антифашистський роман. Київ : Дніпро, 1976. 339 с
25. Зарубежная литература ХХ века / под редакцией Л. Г. Андреева. М. : Высшая школа, 1996. URL : <http://20v-euro-lit.niv.ru/20v-euro-lit/hh-vek-andreev/index.htm> (дата звернення: 10.11.2020)
26. Засурский Я. Н. Американская литература ХХ века. М.: Изд-во Московского ун-та, 1984. 504 с.
27. Засурский Я. Н. История американской литературы. М. : Просвещение, 1991. 464 с.
28. Затонский Д. В. В наше время. Книга о зарубежных литературах ХХ века. М. : Сов. писатель, 1979. 432 с.
29. Зверев А. М. Американский роман 20-х–30-х годов. М. : Худож. лит., 1982. 256 с.
30. Зверев А. М. Дворец на острие иглы. Из художественного опыта ХХ века. М. : Сов. писатель, 1989. 408 с.
31. Зіневич В. В. Типологія символізму в творах Ф. С. Фіцджеральда та Т. Осьмачки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.05. Київ, 2006. 22 с.

32. І сходить сонце (Фієста). *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. URL : [https://uk.wikipedia.org/wiki/І_сонце_сходить_\(Фієста\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/І_сонце_сходить_(Фієста)) (дата звернення: 10.09.2020)
33. Иткина Н. Л. Роман Ф. С. Фицджеральда «Великий Гэтсби»: композиция, герой, образный строй. *Эстетические проблемы американской литературы XIX-XX веков : пособие по аналитическому чтению*. М. : РГГУ, 2002. С. 88-133. URL : [http:// fitzgerald. narod.ru/critics-rus/ itkina-gatsby.html](http://fitzgerald.narod.ru/critics-rus/itkina-gatsby.html) (дата звернення : 7.03.2020).
34. Кашкин И. А. Хемингуэй: критико-биографический очерк. М., 1966. 296 с.
35. Кубанев Н. А. Творчество Ф. С. Фицджеральда в контексте литературы «потерянного поколения». *Иностранная литература*. 2014. С. 17–25. URL : <http://fitzgerald.narod.ru/kubanevkontekstpoter.html> (дата звернення: 24.11.2020)
36. Кухалішвілі В. Романи Ф. С. Фіцджеральда. *Фіцджеральд Ф. С. Великий Гетсбі ; Ніч лагідна* : романи / пер. з англ. М. Пінчевського. К. : Дніпро, 1982. С. 465-471.
37. Лидский Ю. Я. Скотт Фицджеральд. Творчество. К.: Наукова думка, 1982. 366 с.
38. Лидский Ю. Я. Творчество Э. Хемингуэя. Киев, 1973. 436 с.
39. Літературознавчий словник-довідник / ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. К. : ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
40. Лотман Ю. М. Структура художественного текста. *Об искусстве*. СПб. : «Искусство–СПБ», 1998. С. 14–285. URL : https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Literat/Lotman/_Index.php (дата звернення: 10.07.2020)
41. Макарова О., Радочинська Л. Індивідуально-художній стиль Ф. С. Фіцджеральда у романі «Великий Гетсбі». *Формування наукової парадигми лінгвістики: основні аспекти та чинники* : збірник статей / за заг. ред.. Л. В. Рускуліс. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. URL

: <https://docplayer.net/53992374-Udk-81-38-individualno-hudozhniy-stil-f-s-ficdzheralda-u-romani-velikiy-getsbi.html> (дата звернення: 15.11.2020)

42. Матасова Ю. Р. Архетип у романістиці Ф. С. Фіцджеральда та В. Домонтовича : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.01.05. Київ, 2005. 20 с.

43. Мендельсон М. «Второе зрение» Скотта Фицджеральда. *Вопросы литературы*. 2000. № 3. С. 17-23.

44. Мизенер А. Дальняя сторона рая : биография Ф. С. Фицджеральда. М. : Перо, 1990. 315 с.

45. Нефедова О. В. Мотив «бесплодная земля» в романе Ф. С. Фицджеральда «Великий Гэтсби». *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. Тамбов : Грамота, 2017. № 12 (78): в 4-х ч. Ч. 2. С. 43-46. URL : www.gramota.net/materials/2/2017/12-2/11.html (дата звернення: 10.10.2020)

46. Письмо Хемингуэя к Джеймсу Гэмблу (3 марта 1919 г.): веб-сторінка. URL : <http://hemingway-lib.ru/pisma/pismo2.html>. (дата звернення: 20.10.2020)

47. Письмо Хемингуэя к д-ру К. Э. Хемингуэю (20 марта 1925 г.) веб-сторінка. URL : <http://hemingway-lib.ru/pisma/pismo9.html>. (дата звернення: 20.10.2020)

48. Письмо Хемингуэя к родным (18 августа 1918 г.) : веб-сторінка. URL : <http://hemingway-lib.ru/pisma/pismo1.html>. (дата звернення: 20.10.2020)

49. Поспелов Г. Н. Теория литературы. М., 1978. 351 с.

50. Пруссакова И. В защиту героя. *Нева*. 1997. № 8. С. 187-189.

51. Ремарк Е. М.. На Західному фронті без змін. Повернення. Три товариші. / пер. з нім. Н. Сняданко, К. Гловацька. Харків : КСД, 2014. 912 с.

52. Сич О. І. Сполучені Штати Америки в міжвоєнний період (1919–1939 рр.) : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2003. 45 с.

53. Старцев А. Горькая судьба Фицджеральда. *От Уитмена до Хемингуэя*. М. : Сов. писатель, 1981.

54. Томашевский Б. В. Теория литературы. Поэтика. М., 1999. 556 с.
55. Тресиддер Дж. Словарь символов / пер. с англ. С. Палько. М. : ФАИР-ПРЕСС, 1999. 448 с. URL : https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/JekTresidder/index.php (дата звернення: 13.11.2020)
56. Фіцджеральд Ф. С. Великий Гетсбі ; Ніч лагідна : романи / пер. з англ. М. Пінчевського. К. : Дніпро, 1982. 472 с.
57. Фицджеральд Ф. С. Из писем. *Вопросы литературы*. 1971. № 2. С. 162-163.
58. Фицджеральд Ф.С. Портрет в документах: худож. публицистика / пер. с англ. Предисл. и коммент. А. Зверева. Москва. Прогресс. 1984. 344 с.
59. Фицджеральд Ф. С. Отзвуки века джаза. URL : http://www.lib.ru/INPROZ/FITSDZHERALD/jazz_age.txt (дата звернення: 16.11.2020)
60. Хализев В. Е. Теория литературы. М., 2000. 438 с.
61. Хемингуэй Э. Праздник, который всегда с тобой. М.: АСТ, 2011. 288 с.
62. Хемінгуей Е. Фієста (І сонце сходить) / пер. з англ.. М. Пінчевського. URL : <https://zarlit.com/lib/heminguey/iafxr.html> (дата звернення: 18.11.2020)
63. Шульберг Б. Фицджеральд в Голливуде / пер. с англ.. А. Бураковской. URL : <http://fitzgerald.narod.ru/bio/schulb-fitzvgolliv.html> (дата звернення: 01.11.2020)
64. Яремчук Н. В. Хемінгуей і Гончар. Взаємодія художніх систем : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.01.05. Дніпропетровськ, 2003. 21 с.
65. Baker C. E. Hemingway. A Life Story. N.Y., 1969. 54 p.
66. Bell Ph. Origins of the War of 1914. *Themes in Modern European History: 1890-1945*. – London and New York : Routledge, 1992. P.107.

67. Brucoli M. J. *Some Sort of Epic Grandeur : The Life of F. Scott Fitzgerald*. Columbia : University of South Carolina Press, 2002. 696 p.
68. Donaldson S. *Fitzgerald and Hemingway : Works and Days* N.Y. : Columbia University Press, 2009. 433 p.
69. Eble K. E. *The Great Gatsby and the Great American Novel*. *New Essays on The Great Gatsby* / edit. by Brucoli M. J.. Cambridge : Cambridge Univ. Press, 1989. P. 79–100
70. Fitzgerald F. S. *The Great Gatsby*. URL: https://ebooks.adelaide.edu.au/f/fitzgerald/f_scott/gatsby (дата звернення: 13.11.2020)
71. Wellek, R., Warren, A. *Theory of literature*. N. Y., 1966. 674 p.